

PWYLLGOR	PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU
DYDDIAD	27/09/16
TEITL	<p>AROLYGIAD AROLYGIAETH GOFAL A GWASANAETHAU CYMDEITHASOL CYMRU (AGGCC) AC AROLYGIAETH GOFAL IECHYD CYMRU (AGIC) O'R GOFAL A'R CYMORTH A DDARPERIR GAN WASANAETHAU ANABLEDDAU DYSGU YNG NGHYMRU</p> <p>Dolen i'r adroddiad:- http://cssiw.org.uk/our-reports/national-thematic-report/2016/national-inspection-care-and-support-for-people-with-learning-disabilities/?lang=en</p>
AELOD CABINET	Y CYNGHORYDD W GARETH ROBERTS

Cyflwyniad a chyd-destun

1. Yn gyntaf, bydd yr adroddiad yma'n rhoi amlinelliad o'r weledigaeth ar gyfer gwasanaethau anableddau dysgu yng Ngwynedd ac yn ail, ceir cyflwyniad byr i'r arolygiad a gynhaliwyd yng Ngwynedd.

Ein Gweledigaeth i Wynedd

2. Mabwysiadwyd dull eclecticig ar sail ranbarthol wrth ddarparu gwasanaethau i oedolion gydag anableddau dysgu yng ngogledd Cymru. Cafodd y dull eclecticig yma ei gyfarwyddo gan ddealltwriaeth sylfaenol o'r theori systemau (Pincus & Minahan, 1973), grymuso, ymyraethau datrys problemau a chanolbwyntio ar gryfderau. Yn fwy penodol, mae'r gwasanaethau erbyn hyn yn cael eu siapio a'u datblygu i ddarparu ymyraethau sy'n canolbwyntio ar ddilyniant, cefnogaeth weithredol a chefnogaeth ymddygiad cadarnhaol (Carr & Sidener 2002).
3. Mae Cefnogaeth Weithredol yn faes blaenoriaeth allweddol yn null Gwynedd sy'n canolbwyntio ar roi dilyniant anghenion yn ganolog i'r holl ymyraethau, sydd yn ei hanfod yn grymuso defnyddwyr gwasanaeth i fyw bywydau bodlon. Mae cefnogaeth weithredol yn rhan allweddol o ataliad sylfaenol o fewn cefnogaeth ymddygiad cadarnhaol (PBS), a seiliwyd ar y cysyniad fod gwelliannau mewn ansawdd bywyd yn golygu gostyngiad mewn ymddygiad heriol (Allen, 2011; Allen et al; 2008, DoH, 2007; La Vigna et al 1989, Toogood et al; 2009, 2011). Mae Cefnogaeth Weithredol

a PBS yn rhannu'r un tarddiad ac yn darparu ffordd i staff weithredu gwerthoedd yn ymarferol ac wedi eu seilio ar dystiolaeth.

4. Mae gweledigaeth Gwynedd i'r dyfodol yn canolbwyntio ar gamu ymlaen a galluogi i annog annibyniaeth yr unigolyn. Golyga hyn bod y cymorth gan y gwasanaethau cymdeithasol wedi ei ddylunio i helpu dinasyddion i ganolbwyntio ar eu cryfderau a beth y medrant ei gyflawni yn ddiogel ar eu pennau eu hunain. Fel arfer, mae'r canlyniadau yn gwella ac mae'r costau yn lleihau oherwydd y mecanwaith cefnogi o 'symud ymlaen'. Felly, canolbwyntir ar helpu defnyddwyr gwasanaeth i gael/ail-feddu ar sgiliau byw yn annibynnol.

Proses yr adolygiad

5. Yn ystod diwedd 2015 a dechrau 2016 cwblhaodd Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC) adolygiad cenedlaethol o ansawdd gofal a'r cymorth a ddarperir gan Wasanaethau Anabledd Dysgu yng Nghymru. Nod yr adolygiad oedd cloriannu:-
 - *Pa mor dda mae'r awdurdodau lleol yn deall yr angen am ofal a chymorth i bobl ag anableddau dysgu yn eu hardaloedd, gan gynnwys cymorth i ofalwyr a datblygu gwasanaethau ataliol.*
 - *Ansawdd yr wybodaeth, cyngor, cymorth, asesiad a'r cynllunio gofal a ddarperir a pha mor dda y perchir pobl ag anableddau dysgu fel dinasyddion cyflawn, cyfartal mewn statws a gwerth â dinasyddion eraill o'r un oedran.*
 - *Sut mae arweinwyr da yn darparu gweledigaeth glir ar gyfer gofal a chymorth i bobl ag anableddau dysgu, sydd wedi ei hanelu at wella canlyniadau ac sy'n denu cefnogaeth ac ymrwymiad gan bartneriaid - gan gynnwys pobl ag anableddau dysgu a gofalwyr.*
6. Felly, fe edrychodd yr arolygiad ar ansawdd, effeithlonrwydd a diogelwch y gofal a'r cymorth a ddarperir i oedolion ag anableddau dysgu.
7. Roedd yr arolygiad yn cynnwys arolygiadau manwl o'r gwasanaethau mewn chwe awdurdod lleol yng Nghymru, ynghyd â throsolwg i ddarparu darlun ar lefel genedlaethol.

Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau

8. Isod, ceir crynodeb bras o ganfyddiadau allweddol yr arolygiad yng Ngwynedd:-

- *Mae'r Awdurdod wedi gweithredu ei ddull Ffordd Gwynedd o weithredu a'r nod yw ceisio rhoi pobl yn ganolog i waith y Cyngor a chyflenwi'r hyn sy'n bwysig iddynt mewn modd effeithlon. Blaenoriaeth gyntaf y tîm arweinyddiaeth oedd gwasanaethau ar gyfer pobl hŷn ac oedolion ag anableddau corfforol. Nid yw moderneiddio gwasanaethau ar gyfer pobl ag anableddau dysgu wedi bod yn flaenoriaeth.*
 - *Mae gwaith da ar y cyd rhwng gwasanaethau iechyd a chymdeithasol ar lefel weithredol. Fodd bynnag, nid yw hyn yn wir ar lefel strategol uwch. Nid oes cyfarfodydd rheolaidd ar lefel uwch er mwyn gwneud cynnydd ar y gwasanaeth ar y cyd, ac nid oes gweledigaeth a rennir ynglŷn â'r cyfeiriad a'r datblygiad yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae cymorth o fewn yr awdurdod ar gyfer gwella'r gwasanaeth anableddau dysgu, ac mae aelod o'r cabinet â chyfrifoldeb portffolio am y gwasanaeth. Maent yn weithgar ac yn gefnogol iawn o ran yr angen i foderneiddio'r gwasanaeth, a'r angen i wneud hyn ar y cyd â'r gwasanaeth iechyd.*
 - *Gwelwyd bod ansawdd yr arferion o ran amddiffyn oedolion agored i niwed yn rhesymol yn yr achosion a welsom. Fodd bynnag, nid oedd modd i ni fod yn hyderus bod eglurder o ran rolau a chyfrifoldebau swyddogion a'r trefniadau sicrhau ansawdd. Mae hwn yn faes y dylai'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol roi sylw iddo ar frys.*
 - *Nid oedd asesiadau ac adolygiadau bob amser yn cael eu diweddarau, ac ni all yr Awdurdod fod yn sicr bod pobl yn derbyn y cymorth cywir ar yr adeg gywir, yn y man cywir, ac am y gost gywir, yn gyson.*
 - *Yn gyffredinol, mae pobl yn derbyn gwasanaethau sydd wedi eu cydgysylltu ac sy'n gwneud synnwyr iddynt, ond nid oedd hyn yn wir bob amser. Gwelsom enghreifftiau da o arferion oedd yn canolbwyntio ar yr unigolyn. Fodd bynnag, roedd hefyd rhai enghreifftiau lle'r oedd dilyniant ar gyfer unigolion yn araf. Roedd rheolwyr gofal yn ymroddedig ac wedi datblygu perthynas gadarnhaol â phobl, gofalwyr a'u cydweithwyr. Roedd hon yn neges gyson yn yr arolygiad, ac mae ansawdd gwasanaethau anableddau dysgu'r Awdurdod yn dibynnu'n bennaf ar waith timau ardal.*
 - *Mae gan yr Awdurdod gynllun comisiynu anableddau dysgu (2011-16), ond mae cynnydd o ran gweithredu'r cynllun hwn wedi bod yn dameidiog, yn hytrach na bod yn rhan o ymdrech benderfynol a phellgyrhaeddol i wella.*
9. Mae'r Awdurdod wedi cael cyfle i drafod yr adroddiad gyda'r arolygiaeth. Derbynnir y canfyddiadau allweddol a'r argymhellion ac er y bu peth trafodaeth am y pwyslais a'r brawddeg mewn rhai rhannau, mae

cytundeb cyffredinol am y meysydd a nodwyd fel rhai sydd angen gweithredu arnynt.

10. Dylid nodi bod rhai o'r camau a nodir eisoes wedi eu rhaglennu ar amser yr arolygiad ac mae'r rhain ac eraill bellach wedi eu gweithredu. Darperir argymhellion AGGCC a diweddariad ar ymateb y Cyngor yn y tabl isod.

Argymhellion a Chynllun Gweithredu'r Arolygiad

	Argymhelliad	Diweddariad ar ymateb Cyngor Gwynedd
1.	<i>Dylai'r awdurdod lleol roi mwy o flaenoriaeth i gynllunio i gwrdd ag anghenion pobl ag anableddau dysgu. Mae angen arweinyddiaeth i roi cyfeiriad ar gyfer gwella, cymorth proffesiynol ar gyfer staff, ac ymgysylltiad eang gyda rhanddeiliaid.</i>	Ers Ebrill 2016 penodwyd Uwch Reolwr newydd gyda chyfrifoldeb cyffredinol am wasanaethau anableddau dysgu yng Ngwynedd, gan gynnwys y darparwr mewnol anableddau dysgu (gweler atodiad 1 i gael amlinelliad o'r strwythur newydd a fabwysiadwyd ym Mai 2016). Isod amlinellir crynodeb o'r newidiadau allweddol:- <ul style="list-style-type: none"> • Penodiad Uwch Reolwr newydd; • Penodiad Rheolwr Sirol newydd; • Penodiad Ymarferwyr Uwch newydd; • Penodiad Rheolwr Darparu newydd; • Ffocws diwygiedig ar brosiectau datblygu a moderneiddio; • Uno gofal cymdeithasol oedolion a'r uned ddarparu fewnol i oedolion ag anableddau dysgu; • Secondiad i swyddog hyfforddi sy'n canolbwyntio ar hybu cymorth gweithgar, dilyniant a PBS. • Sefydlu tîm rheoli i'r gwasanaeth (cynhaliwyd sawl cyfarfod a dyddiau datblygu).
2.	<i>Dylai'r awdurdod lleol sefydlu sianeli cyfathrebu er mwyn ymgysylltu â phobl, teuluoedd a gofalwyr mewn modd ystyrlon, gan ddefnyddio gwasanaethau eiriolaeth yn ôl yr angen.</i>	Mae'r gwasanaeth yn ymroddedig i sicrhau sianeli cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol. O ganlyniad, mae'r gwasanaeth wedi sefydlu ethos newydd o hyrwyddo sesiynau ymgysylltu arweinir gan unigolyn cyffredin. Mae'r sesiynau hyn yn canolbwyntio ar ddull anffurfiol 'paned a thrafod'. Bydd y gwasanaeth yn parhau i hwyluso ymgysylltu mwy ffurfiol wrth geisio barn benodol ar brosiectau moderneiddio penodol. Yn ychwanegol, yn Awst 2016 fe wnaeth y gwasanaeth gyflwyno ei newyddlen ei hun.

3.	<i>Mae angen cynllunio strategol gyda chydweithwyr iechyd i ddatblygu dyheadau a chynlluniau hirdymor. Dylid datblygu strategaeth gomisiynu ar y cyd rhwng gwasanaethau iechyd a chymdeithasol yn seiliedig ar ddadansoddiad o anghenion.</i>	Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu cysylltiadau strategol cryfach gydag ein cydweithwyr iechyd, yn rhanbarthol ac yn lleol. Rydym yn anelu i ddatblygu ein strategaeth gomisiynu o ganlyniad uniongyrchol i asesiad anghenion ein poblogaeth a gyflwynir i LICC yn 2017. Yn ogystal, bydd fforwm moderneiddio yn cael ei sefydlu yn Hydref 2016 gyda gwahoddiad i'r holl ran ddeiliaid allweddol (yn cynnwys cydweithwyr iechyd a darparwyr allanol) i fynychu fel aelodau craidd.
4.	<i>Dylai'r awdurdod lleol barhau i ddatblygu a gwella ei gyfathrebu â darparwyr gwasanaethau, a'u cynnwys yn y gwaith o lunio datganiad o sefyllfa'r farchnad ac mewn trafodaethau am strategaeth gomisiynu ar y cyd gyda'r sector iechyd.</i>	Gwahoddir yr holl ddarparwyr i fynychu'r fforwm moderneiddio a sefydlir yn Hydref 2016. Yn ychwanegol, gwahoddir yr holl ddarparwyr i fynychu digwyddiadau ymgynghori ar newidiadau gwasanaeth a all effeithio ar ddarpariaeth y gwasanaethau.
5.	<i>Dylai'r awdurdod lleol adolygu ei drefniadau ar gyfer diogelu oedolion, gan sicrhau bod eglurder o ran swyddogaethau a chyfrifoldebau a threfniadau sicrwydd ansawdd.</i>	Cytunwyd i sefydlu uned diogelu a sicrwydd ansawdd ar gyfer gwasanaethau oedolion. Ar hyn o bryd hysbysebwr swydd reoli newydd ar ddiogelu oedolion a sicrwydd ansawdd a bydd y sawl a benodir yn arwain ar waith yr uned dan oruchwyliaeth yr Uwch Reolwr Anableddau Dysgu, Iechyd Meddwl a Diogelu.
6.	<i>Dylai'r awdurdod lleol adolygu'r ffordd y mae'n diogelu hawliau pobl lle mae eu rhyddid yn cael ei amddifadu er mwyn sicrhau bod hawliau dynol yn cael eu cefnogi a'u hamddiffyn yn iawn.</i>	Fel yr uchod, bydd y Rheolwr newydd yn canolbwyntio ei sylw ef/hi ar y ffordd waith benodol yma. Y nod yw y byddai sawl aelod o'r uned ddiogelu newydd yn derbyn hyfforddiant fel aseswyr 'Budd Pennaf' ac felly bydd ganddynt y sgiliau perthnasol i asesu'r oedolion hynny sy'n destun mesurau trefniadau diogelu rhag colli rhyddid (DoLs). Yn ychwanegol, bydd cynllun gwaith newydd sy'n canolbwyntio ar ddatblygu systemau a mesurau diogelu a sicrwydd ansawdd yn cael ei lunio a'i weithredu yn ystod hydref 2016.
7.	<i>Mae angen i'r awdurdod lleol sicrhau y caiff perfformiad ei reoli'n briodol, a bod cyngor proffesiynol ar waith i gefnogi'r gweithlu.</i>	Mae systemau yn weithredol i sicrhau bod y staff anableddau dysgu yn derbyn goruchwyliaeth broffesiynol gan yr Uwch Reolwr.

Casgliad

11. I gloi, rydym yn credu fod y gwasanaeth yn camu ymlaen yn gadarnhaol drwy ymroddiad parhaus a phenderfyniad ei weithlu. Mae yna agwedd gadarnhaol ac ethos sy'n canolbwyntio ar gofleidio newid, rhannu syniadau a datblygu gwasanaethau er budd ein dinasyddion a'r gymuned ehangach. Mae sawl prosiect moderneiddio ar y gweill, sy'n canolbwyntio ar gael canlyniadau cadarnhaol i'r oedolion yr ydym yn eu cefnogi, eu gofalwyr, y gymuned ac ar ddarpariaeth gwasanaeth 'gwerth gorau'.
12. Bydd y cynnydd a wneir gan y Cyngor o ran ymateb i argymhellion yr AGGCC yn cael ei asesu a'i graffu gan yr Arolygiaeth yn eu cyfarfodydd chwarterol gyda'r Cyngor ac fe fydd yn cael sylw yn eu hadroddiad blynyddol. Bydd yr adroddiad hwnnw yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu yn unol â'r trefniadau arferol.